

Türkçe Öğretmenlerinin Kültürlerarası Duyarlılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Analyzing Turkish Teachers' Intercultural Sensitivity Across Various Variables

Hatice VARGELEN AKCİN*

Makale Bilgisi

Geliş:16.01.2024
Kabul:31.05.2024

Doi:
10.20296/tsadergisi.1420746

Anahtar Sözcükler:
*Kültürlerarası duyarlılık
kültürlerarası iletişim
Türkçe öğretmenleri*

ÖZET

Bu çalışma, Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıklarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Çalışmada amaçsal örneklem çeşitlerinden ölçüt örnekleme yöntemi (Türkçe öğretmenliği lisans programı mezunu olmak ile MEB bünyesinde Türkçe öğretmeni olarak görev yapıyor olmak) seçilerek 250 Türkçe öğretmenine kültürlerarası duyarlılık ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçek, Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen 24 maddelik 5'li likert tipi bir ölçek olup Üstün (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve 23 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçek olarak kullanılmıştır. Çalışma sonuçları Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıklarını yaş ve eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Çalışma sonuçlarına göre öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, kültürlerarası etkileşimden zevk alma ve kültürlerarası etkileşime özen gösterme alt faktörlerinde erkek öğretmenler lehine farklılık göstermektedir. Diğer yandan öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından kültürlerarası etkileşime katılım, kültürlerarası etkileşimde özgüven ve kültürel farklılıklara saygı duyma alt faktörleri bağlamında farklılık göstermemektedir. Cinsiyet değişkeni açısından kullanılan ölçeğin geneli değerlendirildiğinde de erkek öğretmenler lehine farklılık gösterdiği görülmektedir. Eğitim durumu ve yaş faktörleri benzer çalışmalarının sonuçlarıyla uyum göstermektedir. Ancak cinsiyet değişkenine ilişkin elde edilen sonuç benzer çalışmalardan farklı bir veri ortaya koymaktadır.

Article Information

Submission: 16.01.2024
Acceptance: 31.05.2024

Doi:
10.20296/tsadergisi.1420746

Key Words:
*Intercultural sensitivity
intercultural communication
Turkish language teachers*

ABSTRACT

This study aims to examine the intercultural sensitivity of Turkish teachers across various variables. Conducted as a quantitative survey, the study utilized criterion sampling (specifically selecting individuals who are graduates of the Turkish language teaching undergraduate program and currently employed as Turkish teachers within the Ministry of Education) to select 250 Turkish teachers. The Intercultural Sensitivity Scale, a 24-item, 5-point Likert-type scale developed by Chen and Starosta (2000) and adapted into Turkish by Üstün (2011) as a 23-item, 5-point Likert-type scale, was used to collect data. The results indicated that intercultural sensitivity among Turkish teachers did not significantly differ based on age or educational status. However, the study found that male teachers demonstrated higher levels of intercultural sensitivity in the sub-factors of enjoying intercultural interaction and caring for intercultural interaction. Conversely, no significant gender differences were observed in the sub-factors of participation in intercultural interaction, self-confidence in intercultural interaction, and respecting cultural differences. Overall, when evaluating the entire scale concerning the gender variable, male teachers showed higher levels of intercultural sensitivity. The findings related to educational status and age are consistent with similar studies, but the gender-related results differ from those in previous research.

Atf İçin

Vargelen-Akcin, H. (2024). Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(2), 465-474. doi: 10.20296/tsadergisi.1420746

* Dr. Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Aksaray, E-posta, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8935-7417>

GİRİŞ

Küreselleşmenin hızlandığı günümüzde farklı kültürlerden insanlar çeşitli amaçlarla geçmişe oranla daha fazla bir araya gelmekte ve çeşitli alanlarda işbirlikleri geliştirmektedir. Bireyler arasındaki iletişim şüphesiz bu süreçlerin verimliliğini etkileyecektir. Bu nedenle kültürlerarası iletişim yeterliliği kavramının günümüz dünyasında büyük önem taşıdığını söyleyebiliriz.

Kültürlerarası iletişim yeterliliği, bireyin farklı kültürler içinde etkin ve uygun iletişim kurmasını sağlayan sosyal gelişim süreci olarak görülebilir (Spitzberg, 2000). Kültürlerarası iletişim yeterliliği kavramının, üç boyutu bulunmaktadır. Bu boyutların bilinmesi, kavramın anlaşılması ve toplumdaki bireylere kazandırılması açısından katkı sunacaktır. Bu boyutlar; bilişsel, davranışsal ve duyuşaldır (Chen ve Starosta, 1997).

Bu çalışmada konu edilen kültürlerarası duyarlılık kavramı kültürlerarası iletişimsel yeterliliğin duyuşsal boyutunu oluşturmaktadır (Chen ve Starosta, 1998). Kültürlerarası duyarlılık Chen tarafından, "Bir bireyin kültürlerarası iletişimde uygun ve etkili bir davranış göstermesini teşvik eden, kültürel farklılıkları anlamaya ve takdir etmeye yönelik olumlu bir duygu geliştirme becerisi" olarak tanımlanmaktadır (1997, s.5).

Chen ve Starosta (1997, s.7) kültürlerarası duyarlılığa sahip bireylerin sahip olması gereken özellikleri şöyle belirtmiştir: öz saygı, öz denetim, açık fikirlilik, empati, etkileşime katılım ve önyargısız olma.

Kültürlerarası iletişim yeterliliği yeni neslin kazanması gereken 21. yüzyıl yeterlilikleri arasında nitelendirilebilir. Bu konuda örgün eğitim süreçlerine büyük rol düşmektedir. Nitekim bu hususun dikkate alındığı ve Türkiye’de halihazırda kullanılan Türkçe dersi öğretim programında öğrencilerin sahip olması beklenen yetkinlikler bölümünde kültürlerarası yetkinliklerin de yer aldığı görülmektedir (MEB, 2019).

Kültürlerarası duyarlılığa ilişkin becerilerin öğrencilere kazandırılması noktasında öğretmen faktörünün çok önemli olduğunu söyleyebiliriz. Zira öğretim programı ve öğretimdeki diğer unsurların başarısı doğrudan öğretmen yeterliliklerine bağlıdır (TED, 2009). Bir öğretmenin kültürlerarası duyarlılık becerilerine sahip olması öğrencilerine de bu becerileri kazandırma noktasında katkı sunacaktır. Çalışmada bu noktadan hareketle Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıkları çeşitli değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır.

Alandaki çalışmalara bakıldığında öğretmen veya öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarını belirlemeye yönelik çeşitli araştırmaların olduğu görülmektedir. Yılmaz ve Göçen (2013) çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının kültürlerarası duyarlılık hakkındaki görüşleri farklı değişkenlere göre incelenmiştir. Saygılı (2017) çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılığını ele almıştır. Üstün (2011) çalışmasında öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnikmerkezcilik düzeylerini etkileyen etmenleri ele almıştır. Kürkçüoğlu (2021) çalışmasında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarını incelemiştir. Akın (2016) çalışmasında Türkçe öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Bayles (2009) Teksas’taki iki dilli okullarda görev yapan ilköğretim öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılığını değerlendirmiştir.

Konuyu farklı değişkenler açısından inceleyen ve sadece Türkçe öğretmenliği branşını ele alan başka bir güncel çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, halihazırda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi açısından önemlidir. Çalışma verilerinin öğretmen yetiştirmeye yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi faaliyetlerinin düzenlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda şu alt problemlere yer verilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin;

1. Cinsiyetlerine göre kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Yaşlarına göre kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Eğitim durumlarına göre kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı temel eğitim kurumları olan ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre karşılaştırılması yoluyla “Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini etkileyen değişkenler nelerdir?” sorusunun yanıtının araştırılması amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma, betimsel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve tarama modeli olarak desenlenmiştir. Tarama modellerinde, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılır. Bu araştırma modelinde önemli olan, var olanı değiştirmeye çalışmadan gözlemleyebilmektir. Bu sebeple, tarama modellerinde amaçlar, “Ne idi?”, “Nedir?”, “Ne ile ilgilidir?” ve “Nelerden oluşmaktadır?” gibi soru sorularla ifade edilmektedir (Karasar, 2007). Bu araştırmada “Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini etkileyen değişkenler nelerdir?” sorusunun yanıtı aranmaya çalışılmaktadır. Başka bir ifadeyle, yukarıda belirtildiği gibi var olan bir durum değiştirilmeden gözlemlenip betimlenmeye çalışılmaktadır. Bu sebeple, bu araştırma için tarama modeli uygun görülmüştür.

Evren ve Örneklem

Araştırmada amaçsal örneklem çeşitlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklemede seçim için önemli olduğu düşünülen ölçütler belirlenmekte ve bu ölçütlere göre seçilen örneklemin araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil ettiği düşünülmektedir (Tavşancıl & Aslan, 2001).

Araştırma evrenini oluşturan öğretmenlerin, lisans mezuniyet alanının Türkçe öğretmenliği lisans programı olması ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı temel eğitim kurumları olan ortaokullarda görev yapması gibi ölçütler belirlenmiştir. Buna göre araştırmacının örneklemini ise, Türkiye'nin farklı illerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı orta okullarda görev yapan 250 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeylerini ölçmek ve çeşitli değişkenler açısından karşılaştırabilmek için “Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek, Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen 24 maddelik 5’li Likert tipi bir ölçek olup Üstün (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve 23 maddeden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçek olarak kullanılmıştır. Uyarlanan ölçeği oluşturan maddelerin faktör yük değerlerinin, bir madde haricinde .29 ve üzerinde olmasından dolayı faktör yük değeri .19 olan madde ölçekten çıkarılarak ölçek 23 madde olarak uygulanmıştır. Uyarlanan ölçeğe ilişkin güvenilirlik değeri olarak ise Cronbach Alpha değeri ise .90 olarak elde edilmiştir (Üstün, 2011).

Verilerin Analizi

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinin uygulaması sonucu elde edilen veriler SPSS 26.0 istatistik programı ile çözümlenmiştir. Araştırmacının alt problemleriyle ilişkili olarak Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında bazı değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu süreçte öncelikle elde edilen verilerin betimleyici istatistikleri elde edilmiştir. Hem ölçeğin genelinden hem de alt boyutlarından elde edilen verilerden hareketle istatistiksel analizler yapılmıştır. İstatistiksel analizler yapılmadan önce elde edilen verilerin normal olarak dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde One Way Anova kullanılırken normal dağılım göstermeyen veriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Çalışmanın birinci alt problemi, Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin *cinsiyet* değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyete göre farklılık gösterme durumlarının incelenmesine yönelik uygulanan Mann Whitney U-testinden elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 1. Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre kültürlerarası duyarlılık ölçeği puanları U-testi sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kültürlerarası Etkileşime Katılım	Kadın	170	125.28	21297.00	6762.00	.942
	Erkek	80	125.98	10078.00		
Kültürlerarası Etkileşimde Özgüven	Kadın	170	123.02	20913.50	6378.50	.412
	Erkek	80	130.77	10461.50		
Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma	Kadın	170	123.77	21041.50	6506.50	.578
	Erkek	80	129.17	10333.50		
Kültürlerarası Etkileşimden Zevk Alma	Kadın	170	118.46	20137.50	5602.50	.021
	Erkek	80	140.47	11237.50		
Kültürlerarası Etkileşime Özen Gösterme	Kadın	170	116.85	19864.50	5329.50	.005
	Erkek	80	143.88	11510.50		
Ölçek Geneli	Kadın	170	118.66	20172.00	5637.00	.029
	Erkek	80	140.04	11203.00		

Gerçekleştirilen testlerden elde edilen sonuçlara göre; çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından “kültürlerarası etkileşimden zevk alma” ($p=.021<.05$) ve “kültürlerarası etkileşime özen gösterme” ($p=.005<.05$) alt faktörleri için anlamlı farklılık göstermektedir bu farklılık erkek öğretmenler lehinedir. Ayrıca ölçeğin geneli değerlendirildiğinde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($p=.005<.05$). Bu farklılık da yine erkek öğretmenler lehinedir.

Çalışmanın ikinci alt problemi, Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinden elde edilen puanların yaş değişkenine göre farklılık gösterme durumlarının incelenmesi için uygulanan One Way Anova testinden elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 2. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre kültürlerarası duyarlılık ölçeği puanlarının one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Kültürlerarası Etkileşime Katılım	Gruplararası	2.392	2	1.196	.422	.656	-
	Gruplarıçi	699.484	247	2.832			
	Toplam	701.876	249				
Kültürlerarası Etkileşimde Özgüven	Gruplararası	4.299	2	2.150	1.170	.312	-
	Gruplarıçi	453.701	247	1.837			
	Toplam	458.000	279				
Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma	Gruplararası	1.170	2	.585	.114	.892	-
	Gruplarıçi	1262.930	247	5.113			
	Toplam	1264.100	249				
Kültürlerarası Etkileşimden Zevk Alma	Gruplararası	11.325	2	5.663	2.121	.122	-
		659.411	247	2.670			

		Gruplarıçİ					
		670.736	249				
	Toplam						
Kültürlerarası Etkileşime Özen Gösterme	Gruplararası	5.463	2	2.731			
	Gruplarıçİ	527.753	247	2.137	1.278	.280	-
	Toplam	533.216	249				
Ölçek Geneli	Gruplararası	30.822	2	15.411	.744	.476	
	Gruplarıçİ	5114.554	247	20.707			
	Toplam	5145.376	249				

Gerçekleştirilen testlerden elde edilen sonuçlara göre; çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, yaş değişkeni açısından farklılık göstermemektedir ($p_{KEK}=.656>.05$, $p_{KEO}=.312>.05$, $p_{KFSD}=.892>.05$, $p_{KEZA}=.122>.05$, $p_{KEOG}=.280>.05$, $p_{genel}=.476>.05$).

Çalışmanın üçüncü alt problemi, Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Kültürlerarası duyarlılık ölçeğinden elde edilen puanların eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterme durumlarının incelenmesi için uygulanan Mann-Whitney U-testinden elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 3. Öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre kültürlerarası duyarlılık ölçeği puanları U- testi sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kültürlerarası Etkileşime Katılım	Lisans	210	124.79	26206.50	4051.50	.718
	Lisansüstü	40	129.21	5168.50		
Kültürlerarası Etkileşimde Özgüven	Lisans	210	127.52	26779.50	3775.50	.293
	Lisansüstü	40	114.89	4595.50		
Kültürel Farklılıklara Saygı Duyma	Lisans	210	125.27	26306.00	4151.00	.906
	Lisansüstü	40	126.73	5069.00		
Kültürlerarası Etkileşimden Zevk Alma	Lisans	210	122.21	25663.50	3508.50	.090
	Lisansüstü	40	142.79	5711.50		
Kültürlerarası Etkileşime Özen Gösterme	Lisans	210	124.35	26114.00	3959.00	.556
	Lisansüstü	40	131.53	5261.00		
Ölçek Geneli	Lisans	210	122.99	25827.50	3672.50	.207
	Lisansüstü	40	138.69	5547.50		

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ($p_{KEK}=.718>.05$, $p_{KEO}=.293>.05$, $p_{KFSD}=.906>.05$, $p_{KEZA}=.090>.05$, $p_{KEOG}=.556>.05$ ve $p_{genel}=.207>.05$), eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Yani öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, eğitim durumlarına göre değişiklik göstermemektedir.

TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıkları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmanın ilk araştırma sorusu Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeyinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkindir. Öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, kültürlerarası etkileşimden zevk alma ve kültürlerarası etkileşime özen gösterme alt faktörü bağlamında farklılık göstermektedir ve bahsi geçen farklılık erkek öğretmenler lehinedir. Son olarak öğretmenlerin kültürel duyarlılık düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından kullanılan ölçeğin geneli değerlendirildiğinde farklılık göstermektedir ve bahsi geçen farklılık erkek öğretmenler lehine çalışmaktadır. Diğer yandan öğretmenlerin kültürel duyarlılık düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından kültürlerarası etkileşime katılım, kültürlerarası etkileşimde özgüven ve kültürel farklılıklara saygı duyma alt faktörleri bağlamında farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak, erkek Türkçe öğretmenleri, kadın Türkçe öğretmenlerine göre, kültürel etkileşimden daha fazla zevk almakta ve söz konusu süreçte kültürel etkileşimde bulunma konusunda daha özenli hareket etmektedirler. Yine genel olarak erkek Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin, kadın Türkçe öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Akın (2016) Türkçe öğretmen adaylarıyla, Üstün (2011) farklı branşlardan öğretmen adaylarıyla, Yılmaz ve Göçen (2013) de sınıf öğretmeni adaylarıyla yaptıkları çalışmalarında katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kültürlerarası duyarlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulamadıklarını belirtmişlerdir. Coffey ve diğerleri (2013) kültürlerarası duyarlılık ölçeğini Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 159 üniversite öğrencisine uyguladıkları çalışmalarında kadınların özen boyutunda daha yüksek puan aldıklarını ifade ederken, erkeklerin etkileşimden keyif alma boyutunda daha yüksek puan aldığını belirtmişlerdir. Burada etkileşimden keyif alma boyutunda erkekler lehine çıkan sonuç bu çalışmayla uyumludur. Çalışmada, alt boyutlar bağlamında farklılık olmakla birlikte genel olarak erkek Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin, kadın Türkçe öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum da halihazırda bu değişkene ilişkin yapılan alandaki çalışmalardan farklı bir sonuca ulaşıldığını göstermektedir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeyinin yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkindir. Elde edilen sonuçlara göre Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi, yaş değişkeni açısından farklılık göstermemektedir. Abası ve Polat (2019) da çalışmalarında benzer verilere ulaşmışlardır. Araştırma sonucunda, katılımcı öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yaşa göre farklılaşmadığı tespitine varılmıştır. Yine Bulduk vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada katılımcı öğrencilerin, yaşları ile kültürlerarası duyarlılık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bayles (2009) çalışmasında katılımcı öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yaşa göre farklılaşmadığını tespit etmiştir.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu Türkçe öğretmenlerinin, kültürlerarası duyarlılık düzeyinin eğitim durumu değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkindir. Elde edilen sonuçlara göre Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri, eğitim durumu değişkeni açısından farklılık göstermemektedir. Saygılı (2017) çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmada katılımcı yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kültürlerarası farklılıklara saygı, kültürlerarası etkileşimde katılım, kültürlerarası etkileşimde özgüven, kültürlerarası etkileşimde öznellik, kültürlerarası etkileşimde ön yargı, kültürlerarası etkileşimde özen alt boyutlarıyla eğitim durumu değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bayles (2009)'da çalışmasında benzer verilere ulaşmıştır. Çalışmada katılımcı öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerine kazandırmaları beklenen kültürlerarası duyarlılık becerilerinin öğretmenlerin ne düzeyde sahip olduğunun tespit edilmesi ve bu süreci etkileyen değişkenlerin belirlenmesi önemlidir. Nitekim birçok çalışmada bu süreçte öğretici yetkinliğinin önemi ve öğreticiye düşen görevlere yer verilmiştir (Aydın, 2020; Çam, 2021; Üstün, 2011). Çalışmada buradan hareketle Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıkları yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi çeşitli

değişkenler açısından incelenmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda bu çalışmada ele alınanların dışında değişkenler kullanılarak, Türkçe öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılıklarının incelenmesi ve bu değişkenlerin sürece etkisinin belirlenmesi, öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılıklarını geliştirmek için yapılacak hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinde katkı sunacaktır.

KAYNAKLAR

- Abaslı, K., & Polat, Ş. (2019). Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 193-202. <https://doi.org/10.18506/anemon.419526>
- Akın, E. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Siirt Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 11(3), 29-42.
- Bayles, P. P. (2009). *Assessing the intercultural sensitivity of elementary teachers in bilingual schools in Texas school district*. [Unpublished doctoral dissertation]. The University of Minnesota.
- Bulduk, S., Usta, E., & Dinçer, Y. (2017) Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (2), 73-77.
- Chen, G. M. (1997). *A review of the concept of intercultural sensitivity*. Paper Presented at the Biennial Convention of Pacific and Asian Communication Association, January, Honolulu, Hawaii.
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (1998). A review of the concept of intercultural awareness. *Human Communication*, 2, 27-54.
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (2000). The Development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication*, 3(1), 3-14.
- Chen, G.M., & Starosta, W. J. (1997). A Review of the concept of intercultural sensitivity. *Human Communication*, 1 (1), 1-16.
- Coffey, A. J.; Kamhawı, R., Fishwick, P. & Henderson, J. (2013). New media environments' comparative effects Upon Intercultural sensitivity: A five-dimensional analysis. *International Journal of Intercultural Relations*, 37 (5), 605– 627.
- Çam, E. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Gülnur, A. (2020).Yabancı/ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim. G. Aydın (Ed.), *Kültür öğretiminin temel kavramları içinde*, (ss. 1- 50). Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri (17.baskı)*. Nobel Yayıncılık.
- Kürkçüoğlu, Ş. F. (2021). *Interkulturelle sensibilität der studierenden an der Abteilung Deutsch Als Fremdsprache Der Pädagogischen Fakultät an der Anadolu Universität* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- MEB. (2019). *Öğretim programları*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663>
- Saygılı, D. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılığı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Spitzberg, B. H. (2000). A model of intercultural communication competence. In L. A. Samovar & R. E. Porter (Eds.), *Intercultural communication: A reader* (pp. 379-391). Belmont, CA: Wadsworth.
- Tavşancıl, E. & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınevi.
- Türk Eğitim Derneği. (2009). *Öğretmen yeterlikleri: Özet rapor*. Adım Okan Matbaacılık.
- Üstün, E. (2011). *Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnikmerkezcilik düzeylerini etkileyen etmenler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.

Yılmaz, F. & Göçen, S. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının kültürlerarası duyarlılık hakkındaki görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Dergisi*, 15, 373-392.

Extended Abstract

This study aims to examine the intercultural sensitivity of Turkish teachers in terms of various variables. In today's world, where globalization is accelerating, individuals from diverse cultures increasingly come together for various purposes and collaborate across different fields. Effective communication between these individuals is crucial for the success of such collaborations. Therefore, the concept of intercultural communication competence holds great importance in the modern world. Intercultural communication competence is seen as a social development process that enables individuals to communicate effectively and appropriately within different cultural contexts (Spitzberg, 2000, p. 380). This concept encompasses three dimensions: cognitive, behavioral, and affective (Chen & Starosta, 1997). Intercultural sensitivity, the focus of this study, represents the affective dimension of intercultural communication competence (Chen & Starosta, 1998, p. 28). Chen (1997, p. 5) defines intercultural sensitivity as "an individual's ability to develop a positive understanding and appreciation of cultural differences that promotes appropriate and effective behavior in intercultural communication." According to Chen & Starosta (1997, p. 7), individuals with intercultural sensitivity should possess characteristics such as self-respect, self-control, open-mindedness, empathy, participation in interaction, and non-prejudice. Intercultural communication skills are among the essential 21st-century competencies that the new generation must acquire, and formal education processes play a crucial role in developing these skills. In Turkey, the current Turkish language teaching program explicitly includes intercultural competencies among the expected student outcomes (MEB, 2019). The role of teachers is vital in imparting skills related to intercultural sensitivity, as the success of curricula and other educational elements largely depends on teacher competencies (TED, 2009). A teacher with strong intercultural sensitivity skills can positively influence their students to acquire these skills. Therefore, this study examines the intercultural sensitivities of Turkish teachers. While various studies have explored the intercultural sensitivities of teachers or teacher candidates, few have focused specifically on Turkish language teachers or considered multiple variables simultaneously. This study is significant as it provides insights into the intercultural sensitivity of currently working Turkish teachers, analyzed through various variables. Understanding these variables can help address existing deficiencies and guide pre-service and in-service teacher training activities. The study employs a quantitative research design and uses criterion sampling (selecting graduates of Turkish language teaching undergraduate programs who work as Turkish teachers within the Ministry of National Education). The Intercultural Sensitivity Scale, a 24-item, 5-point Likert-type scale developed by Chen and Starosta (2000) and adapted into Turkish by Üstün (2011) as a 23-item, 5-point Likert-type scale, was applied to 250 Turkish teachers. The results indicate that intercultural sensitivity among Turkish teachers does not significantly differ according to age. However, male teachers exhibit higher levels of intercultural sensitivity in the sub-factors of enjoying intercultural interaction and caring for intercultural interaction. Overall, male teachers show higher intercultural sensitivity levels compared to female teachers. There are no significant gender differences in the sub-factors of participation in intercultural interaction, self-confidence in intercultural interaction, and respect for cultural differences. These findings are consistent with similar studies concerning the educational status and age factors but reveal a different result regarding the gender variable, as male Turkish teachers generally demonstrate higher cultural sensitivity levels than their female counterparts. This study highlights the importance of considering intercultural sensitivity in teacher training programs and provides data that can contribute to organizing relevant pre-service and in-service activities. The findings suggest the need for tailored educational programs to enhance intercultural sensitivity among Turkish teachers, ultimately benefiting their students and fostering a more inclusive and effective educational environment.